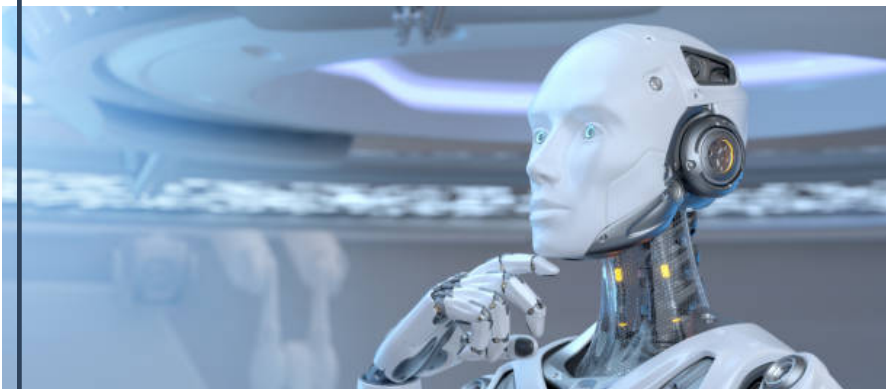

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

“MILLIY IQTISODIYOTNI BARQAROR SAQLASHDA “YASHIL IQTISODIYOT”, “YASHIL MOLIYA”, “YASHIL BUXGALTERIYA” VA ILG‘OR MUHANDISLIK MAKTABLARINI ILMIY-AMALIY INTEGRATSIYALASHTIRISH DOLZARBLIGI”

Maqola va tezislar to‘plami

2025-YIL
30-MAY

ROAD
74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 283 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 11-martda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Omborxonada wms tizimidan foydalanishni afzalliklari.....	16
G'ofurov Shoxjaxon Abdumajit o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Интеграция проектного офиса в корпоративную структуру строительной компании, работающей по ерс-контрактам.....	21
Махмудов Сардор Козим угли	
Investitsion muhit va unga ta'sir etuvchi omillar tahlili	24
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyati to'g'risidagi itimoiy-iqtisodiy qarashlar tahlili	27
Abduvohidov Behzod XXX	
Tijorat banklarida kredit portfelini boshqarishning asosiy yo'nalishlari.....	30
Jo'rayev Eldor Berdibekovich	
O'zbekistonda davlat budjetini kupaytirishda soliqlarni ahamiyati.....	34
Karimova Gulbahor Normurodovna	
Dunyo oziq-ovqat bozorining dinamik rivojlanishidagi o'zgarishlar, qiyinchiliklar va ularning yechimlari	36
Tolipova Baxtigul Farxodovna	
Исследование тепловых и диффузионных процессов при азотировании зубчатых колес в вакуумной среде	39
Жасурбек Юлдашбоевич Холмирзаев	
Axborot tizimlaridan foydalangan holda tashkilotni boshqarish bo'yicha qarorlar qabul qilishni takomillashtirish	49
Xujamova Shahrizoda Otabek Qizi	
Sanoat sektorida dekarbonizatsiya va qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish strategiyalari	52
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Sanoat rivojlanishini ekonometrik modellash (Surxondaryo viloyati misolida)	56
Xalmuratov Zakirjan Mekkamovich	
"Yashil iqtisodiyot" – barqaror taraqqiyot omili.....	58
Lapasova Kamola Farhod qizi	
Umumta'lim maktablarida informatika fanini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	60
Raxmonov Baxtiyor Azzamovich	
"Makroiqtisodiy masalalarni yechishda matematik modellarning ahamiyati"	63
Abdiraimov Abbas Xolmurod O'g'li	
Moda marketingida iste'molchilarning ichki ehtiyojlari va xulq-atvoriga asoslangan yondashuvlar	67
Tuxtaeva Oydinoy Normamatovna	
O'zbekiston Respublikasida standartlashtirish siyosatida xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik tahlili	72
Raximov Ilyos Muydinovich	
Tijorat banklarida omonatlarni jalb qilishda mijoz sodiqligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar	75
Raximov Shoxrux Furqatovich	
Raqamli bank xizmatlarida sun'iy intellektdan foydalanishning istiqbollari va xavfsizlik masalalari	78
Erdonayev Aliqul Xalimovich	
Ta'minot zanjirini optimallashtirish yo'llari.....	82
Matkarimova Umida Alisher qizi, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
The role of global value chains in international trade competition.....	85
Rakhmonova Dildora Ergash Qizi	
Электронная коммерция в узбекистане: государственные стратегии, технологический прогресс и барьеры развития.....	88
Махаммадалиева Муслимахон Шерали Кизи	

Modernization of the social protection system through digital technologies and innovative approaches.....	90
Abduzoirov Mukhiddin Umidjon ugli, Qudratov Inomjon Nemat ugli	
Tabiiy va sun'iy tolalar asosida qayta ishlangan mahsulotlarning texnologik sifati va iqtisodiy samaradorligi.....	93
Raximov Furqat Jalalovich	
Maishiy kimyo tovarlari B2B bozori uchun barqaror va yashil taqsimot modellarini ishlab chiqish.....	97
Ro'ziyeva Farzona Komiljon qizi	
Chakana savdo va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali hududiy iqtisodiyotni rivojlantirish	102
Po'latova Sug'diyona Iskandar qizi, Abdullayev Firdavs Sanjar o'g'li, Ravshanova Muxtarama	
Zamonaviy shahar massivlarida xizmat ko'rsatish va boshqarishda "Aqlli shahar" konsepsiyasi	105
Ismailov Najmiddin Ilxamovich	
Germaniyaning ta'minot zanjirlarini boshqarish tajribasidan foydalanishni afzalliklari.....	108
Nuriddinov G'ulomiddin Ziyovuddin o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Ta'minot zanjirida CPFR texnologiyasi foydalanishni afzalliklari.....	111
Komilov Muhammad Yusuf Sardorbek o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Ta'minot zanjirlarini qo'llashda jahon tajribasi.....	115
Karimov Amirxon Anvarovich, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Sug'urtada investisiya faoliyatini tashkil etishni huquqiy asoslari	118
Suyunov Isomiddin Tilovkobilovich	
Yurtimizda amaldagi budjetlararo munosabatlar tartibi, hisobi hamda uning afzalliklari	122
Po'latov Tirkash Sotiboldiyevich	
Aholini ijtimoiy himoya qilish institutlari shakllanishining xorij tajribalari	127
Bobonov N.H.	
Способ организации продуктивной работы преподавателя и его влияние на результативность	131
Гулнора Казимова	
Literature is a reflection of the soul and culture of humanity	136
Sayidova Sayyora Yorikulovna	
Turizm infratuzilmasida transport xizmatlarini integratsiyalash: muammo va yechimlar	140
Vakilov Ruslan Tillabayevich	
Ekoturizm va madaniy meros obyektlariga tashrifni tartibga soluvchi huquqiy normalar	142
Sayfiddinov Sharofiddinxo'ja Najmiddin o'g'li	
Strategies for achieving sustainable growth through green economy transition.....	145
Umida Kakhramonova Gayratovna	
Buxoro viloyatida qishloq xo'jaligida suv resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlar.....	149
Ro'ziyev Sobirjon Samatovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida mulkni qayta baholash va unga yetkazilgan moddiy zararni aniqlash.....	153
Xadjayev Kamoliddin Fazliddinovich	
Shahar aglomeratsiyasining sifatini ekologik va geologik mezonlar asosida kompleks baholash.....	155
Irgashev Shavkatbek Turdiyevich	
Sanoatda korxonalarining qayta tiklanuvchi energiya manbalari asosida barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlash	160
Qalandarova Gulshoda Nazirjon qizi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida hududiy tengsizliklarni kamaytirish usullari.....	165
Ibragimov Baxrom Baxodirovich	
Tog' yon bag'rida joylashgan kon uymlarini ochiq usulda qazib olish xususiyatlari.....	174
I.T. Mislibayev, M.Sh. Ochilova	
Milliy iqtisodiyotda turizmning o'rni va rivojlanish imkoniyatlari.....	176
Xudoyberdiyeva Hilola Himmatovna	
China insurance market experience	178
Jumaboyev Akmal Sheraliyevich	

Tijorat banklarida moliyaviy resurslarning shakllanish manbalari.....	181
Tangirkulov Bekzod Boxadirovich	
Bank tizimida buxgalteriya hisobotlarida axborot texnologiyalarining roli va rivoji.....	185
Sodiqov Sanjar Saydullo o'g'li	
Samarali loyiha risklarini boshqarish: nazariya va amaliyot.....	189
Nosirova Gulira'no Abdulaziz qizi	
XXI-asrda Xitoyning iqtisodiy taraqqiyoti: sohaviy islohotlar, yutuqlar va muammolar tahlili.....	192
D.E.Qarshiyev	
Boshqaruv hisobining zamonaviy konsepsiyalarini joriy etish xo'jalik yurituvchi subyektlarda natijadorlikka erishishning muhim omilidir	195
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
Eksportga chiqariladigan mahsulotlar uchun zamonaviy qadoqlashning ahamiyati va tendensiyalari	201
Xidirov Shohrux Bobur o'g'li	
Усовершенствование подходов к управлению проблемными кредитами в коммерческих банках узбекистана	205
Улмасой Хусан кизи Ахмедова	
Sug'urtada investitsiya faoliyatini obyekt va predmeti	208
D.E.Qarshiev	
O'zbekistonda raqamli texnologiyalarning tadbirkorlik sohasida istiqbollari.....	211
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Sug'urtada anderryayting xizmatini xorij tajribasidan foydalanish.....	213
D.E. Qarshiev	
Важность проекта «умный город» в узбекистане	216
Акбаржон Иминов	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	218
Акбарjon Iminov	
Moliyaviy faoliyat natijalari hisobini takomillashtirishda tahlilning o'rni.....	220
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li, Shakarov Shahzod Sobir o'g'li	
Temir yo'l va intermodal transport tizimining rivojlanishi: investitsiyalar, xarajatlar va samaradorlik tahlili	226
Turdiyeva Irodaxon Ismoil qizi	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish uchun xorijiy investitsiyalarni jalb qilish ahamiyati.....	230
S.J. Yangiboev	
Korporativ boshqaruv va moliyaviy barqarorlik o'rtasidagi bog'liqlik: davlat ishtirokidagi korxonalar misolida.....	234
Musurmonov Mehroj Murtaza o'g'li	
“Sanoat korxonalarida zamonaviy loyiha menejerining asosiy kompetensiyalar modelini ishlab chiqish”	238
Axmedov Daniyar Sabirovich, Valiyev Shamsiddin Eshpulatovich	
Turizmdagi shartnoma munosabatlari: turoperatorlar, turagentlar, turistik xizmatlar iste'molchilari	241
Ergasheva Iroda Ibrohim qizi	
“Разработка модели ключевых компетенций современного менеджера проекта в промышленных предприятиях”	243
Ахмедов Данияр Сабирович, Научный руководитель	
Xorijiy tajriba asosida o'zbekistonda oliy ta'lim akademik boshqaruvini takomillashtirish	249
Muxamedova Moxigul Xusanovna	
The role of international institutions in accelerating green finance	253
Qudratov Inomjon Nemat o'g'li	
Barqaror iqtisodiy o'sish sharoitida yashil innovatsiyalar va raqamli texnologiyalarni rivojlantirish	257
Xudayberdieva Dilnoza Egamberdiyevna	
Indicators and criteria of women's sustainable employment in the context of economic growth.....	262
Kholiyorova Shokhista Kahramon kizi	
Qishloq xo'jaligi sohasida “Salam” maxsus savdo shartnomalaridan foydalanish istiqbollari.....	267
Xoliyov Xomid	

Davlat xaridlarida kichik biznesning ortib borishi va uning umumiy tizimdagi oʻrni	269
Majidov Nizom Baxramovich	
Davlat qarzlarini qaytarish mexanizmlarini takomillashtirish va tashqi xatarlardan himoyalash yoʻnalishlari	273
Sayfutdinov Xasanboy Dilshodovich	
Xalqaro moliya institutlaridan investitsiyalarni jalb qilishning ahamiti	277
Tolibov Shoxrux Muminovich	
Oʻzbekiston respublikasining soliq salohiyati: 2024-yilda viloyatlar va Qoraqalpogʻiston.....	280
Poyonov Otabek Abdiqaxxor oʻgʻli, Almardonov Muxamadi Ibragimovich, Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING SOLIQ SALOHIYATI: 2024-YILDA VILOYATLAR VA QORAQALPOG'ISTON

Poyonov Otabek Abdiqaxxor o'g'li

Bakalavr

E-mail: Otabekpoyonov9191@gmail.com

Orcid: 70410401

Almardonov Muxamadi Ibragimovich

Oriental universiteti professori, i.f.d.

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich

BMA professori, PhD

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasining 2024-yildagi soliq salohiyati hududlar kesimida tahlil qilinadi. Har bir viloyat hamda Qoraqalpog'iston Respublikasining iqtisodiy profili, soliq bazasining shakllanishi va hududiy ixtisoslashuv asosida soliq siyosatining samaradorligi ko'rib chiqiladi. Soliq yig'irlarining oshishi, investitsiya oqimlari va raqamlashtirish jarayonlari soliq salohiyatini kuchaytirishdagi muhim omillar sifatida baholanadi. Maqolada sektorlar kesimida soliq rentabelligini baholash, differensial soliq strategiyalari va soliq imtiyozlarining samaradorligini oshirish bo'yicha tavsiyalar ilgari suriladi.

Kalit so'zlar: soliq salohiyati, hududiy rivojlanish, soliq siyosati, soliq imtiyozlari, investitsiyalar, raqamlashtirish, soliq bazasi, iqtisodiy tahlil.

Abstract: This article analyzes the tax potential of the Republic of Uzbekistan for the year 2024 from a regional perspective. It examines the economic profiles of each region and the Republic of Karakalpakstan, the formation of the tax base, and the effectiveness of tax policy based on regional specialization. The growth of tax revenues, investment inflows, and digitalization processes are evaluated as key factors in strengthening tax capacity. The article also presents recommendations for assessing sectoral tax profitability, developing differentiated tax strategies, and improving the efficiency of tax incentives.

Key words: tax potential, regional development, tax policy, tax incentives, investments, digitalization, tax base, economic analysis.

Аннотация: В данной статье проводится анализ налогового потенциала Республики Узбекистан за 2024-год в разрезе регионов. Рассматриваются экономические профили каждой области и Республики Каракалпакстан, формирование налоговой базы, а также эффективность налоговой политики с учетом региональной специализации. Повышение налоговых поступлений, приток инвестиций и цифровизация рассматриваются как ключевые факторы укрепления налогового потенциала. В статье предложены рекомендации по оценке налоговой рентабельности в отраслевом разрезе, разработке дифференцированных налоговых стратегий и повышению эффективности налоговых льгот.

Ключевые слова: налоговый потенциал, региональное развитие, налоговая политика, налоговые льготы, инвестиции, цифровизация, налоговая база, экономический анализ.

KIRISH

O'zbekiston iqtisodiyoti uchun soliq salohiyati — bu mamlakatning iqtisodiy taraqqiyotini, soliq tizimining samaradorligini, hududiy farqlarni va soliqqa doir qonunlar va siyosatlarining ta'sirini o'rganishni anglatadi. 2024-yilda O'zbekistonning har bir viloyati va Qoraqalpog'iston Respublikasi o'zining iqtisodiy imkoniyatlari, soliqqa doir yutuqlari va kamchiliklari bilan alohida ahamiyatga ega.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Soliq salohiyati va uning hududiy tahlili bo'yicha ilmiy adabiyotlarda ushbu tushuncha mamlakatning iqtisodiy imkoniyatlaridan samarali foydalanish ko'rsatkichi sifatida qaraladi. Xalqaro miqyosda soliq salohiyatini baholashda Jahon banki, Xalqaro valyuta jamg'armasi va OECD kabi tashkilotlarning tavsiyalari asos bo'lib xizmat qiladi. Masalan, Tanzi (1992) soliq salohiyatini mamlakat iqtisodiyoti o'sishi bilan chambarchas bog'liq deb baholagan va soliq yig'implarini yalpi ichki mahsulotga (YalM) nisbati orqali ifodalagan.

O'zbekistonda so'nggi yillarda soliq islohotlariga oid keng ko'lamli tadqiqotlar olib borilmoqda. Masalan, Usmonov A.S. (2022) viloyatlar kesimida soliq tushumlarining tahlili orqali ularning iqtisodiy salohiyatini o'rganishni taklif qiladi. Karimov B.R. (2021) esa kichik biznes uchun soddalashtirilgan soliq tizimining hududiy iqtisodiy rivojlanishga ta'sirini tahlil qilgan. Qoraqalpog'iston va viloyatlar kontekstida bu kabi tadqiqotlar hududiy noaniqliklar, resurslar taqsimoti va soliq bazasining tarkibi bilan izohlanadi.

Shuningdek, Davlat soliq qo'mitasi, Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi tomonidan e'lon qilingan statistik byulletenlar, viloyatlar soliq tushumlari, imtiyozlar va sektorlar kesimidagi taqsimotlar bo'yicha muhim ma'lumot manbai bo'lib xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda hududiy statistik tahlil metodidan foydalanilgan bo'lib, O'zbekiston Respublikasining 2024-yil uchun mavjud rasmiy ochiq manbalaridagi soliq tushumlari, iqtisodiy faoliyat turlari, sanoat va qishloq xo'jaligi ko'rsatkichlari asosida viloyatlar va Qoraqalpog'iston Respublikasining soliq salohiyati baholandi.

Tahlil quyidagi bosqichlarda olib borildi:

Mintaqaviy segmentatsiya: Respublika viloyatlari alohida ko'rib chiqildi;

Iqtisodiy sektorlarga asoslangan yondashuv: Har bir hudud uchun ustuvor sohalar (masalan, sanoat, turizm, qishloq xo'jaligi) aniqlandi;

Soliq imtiyozlari va investitsiya oqimi tahlili: Imtiyozlar mavjudligi va ularning soliq salohiyatiga ta'siri baholandi;

Sifatli ekspertiza yondashuvi: Davlat siyosatining viloyatlarga ta'siri tavsifiy tarzda baholandi.

Metodologik jihatdan tadqiqotda induktiv (pastdan yuqoriga) yondashuv asosida har bir hududda mavjud bo'lgan real iqtisodiy faoliyat ko'rsatkichlariga tayangan holda umumiy xulosa chiqarishga urinish qilingan.

TAHLIL VA NATIJALAR

2024-yilda O'zbekistonda soliq tizimining yangilanish jarayoni davom ettirilib, biznes muhitini yaxshilashga yo'naltirilgan yangi takliflar va imtiyozlar joriy qilindi. Jumladan, soliq solishning soddalashtirilgan usullari, kichik va o'rta biznes subyektlarini qo'llab-quvvatlash, innovatsion faoliyatni rag'batlantirish hamda soliq to'lovchilar uchun yanada qulay sharoitlar yaratish kabi chora-tadbirlar amalga oshirildi. Mamlakatning soliq siyosatida soliq bazasini kengaytirish, byudjet tushumlarini ko'paytirish, eksport salohiyatini kuchaytirishga qaratilgan soliq imtiyozlarini taqdim etish hamda kichik va o'rta biznes uchun soliq stavkalarini pasaytirish ustuvor yo'nalishlar sifatida belgilangan.

Shu bilan birga, O'zbekiston Respublikasining barcha viloyatlari va Qoraqalpog'iston Respublikasining soliq salohiyati ularning iqtisodiy, sanoat, qishloq xo'jaligi va xizmatlar sohalaridagi rivojlanish darajasi bilan uzviy bog'liq. Masalan, Toshkent shahri va Toshkent viloyati sanoat, moliya hamda xizmatlar sektorining yuqori darajada rivojlanganligi tufayli yuqori soliq salohiyatiga ega. Buxoro viloyati esa neft-gaz sanoati, qishloq xo'jaligi va turizm sohalarini orqali iqtisodiy o'sishni ta'minlamoqda. Samarqand viloyatida soliq yig'implarining ortishi savdo va xizmatlar sektorining kengayib borayotganligi bilan izohlanadi; ayniqsa, turizm sohasi iqtisodiy salohiyatni oshirishda muhim rol o'ynamoqda.

Andijon viloyatining soliq salohiyati qishloq xo'jaligi, xususan paxta hamda meva-sabzavot mahsulotlarini yetishtirish va eksport qilish orqali shakllanmoqda. Farg'ona viloyati sanoat, kimyo va tekstil sanoatining rivojlanganligi sababli eksport salohiyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Surxondaryo viloyatida ham qishloq xo'jaligi mahsulotlari ishlab chiqarish va tashqi bozorlarga chiqarish sur'atlari yuqori bo'lib, bu holat viloyatning soliq bazasini kengaytirishga xizmat qilmoqda. Qoraqalpog'iston Respublikasida esa iqtisodiyotning asosiy

tarmoqlari qishloq xo'jaligi, neft–gaz sohasi va boshqa tabiiy resurslarga tayanadi. Ushbu hududda ham 2024–yilda soliq tizimini takomillashtirish va biznes subyektlarini qo'llab–quvvatlash maqsadida yangi siyosatlar va soliq imtiyozlarini joriy etish rejalashtirilgan.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda soliq salohiyatini oshirish borasida qator strategik yo'nalishlar belgilangan bo'lib, ularga soliq siyosatini soddalashtirish, to'g'ridan–to'g'ri investitsiyalarni jalb qilish, qishloq xo'jaligi va sanoat tarmoqlarini qo'llab–quvvatlash, xizmatlar sektorini modernizatsiya qilish hamda innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish kiradi. Ushbu yondashuvlar mamlakatning fiskal barqarorligini ta'minlash va hududlar bo'yicha iqtisodiy tenglikka erishishga xizmat qilishi kutilmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

2024–yilda O'zbekiston Respublikasining barcha hududlarida soliq salohiyatining o'sish tendensiyasi kuzatilmoqda. Har bir viloyat hamda Qoraqalpog'iston Respublikasining o'ziga xos iqtisodiy profili mavjud bo'lib, ushbu omil ularning soliq bazasini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Toshkent shahri, Toshkent viloyati, Samarqand, Andijon va Buxoro kabi hududlar sanoat hamda xizmatlar sohasining yuqori darajada rivojlanganligi bilan ajralib turadi. Shu bilan birga, Farg'ona vodiysi viloyatlari va Surxondaryo viloyatida qishloq xo'jaligi soliq salohiyatining asosiy manbai bo'lib xizmat qiladi.

Umuman olganda, soliq siyosatining soddalashtirilishi, investitsiyalarni jalb etishga qaratilgan imtiyozlar taqdim etilishi va hududiy ixtisoslashuvga asoslangan yondashuv O'zbekistonda soliq bazasini kengaytirishga xizmat qilmoqda. Shu munosabat bilan sektorlar kesimida soliq tahlilini chuqurlashtirish, ya'ni sanoat, xizmatlar va qishloq xo'jaligi sohasining soliq rentabelligini aniq ko'rsatkichlar orqali baholash zarur hisoblanadi. Bundan tashqari, har bir hududning iqtisodiy ixtisoslashuvini inobatga olgan holda differensial soliq strategiyalarini ishlab chiqish ham dolzarb vazifalardan biri sanaladi.

Raqamlashtirish jarayonlarini jadallashtirish, shuningdek, onlayn monitoring tizimlari orqali soliq tushumlarini real vaqt rejimida kuzatib borish, mavjud soliq imtiyozlarining iqtisodiy o'sishga ta'sirini baholash hamda ularning samaradorligini tahliliy asosda optimallashtirish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, Qoraqalpog'iston Respublikasi va iqtisodiy jihatdan nisbatan sust rivojlangan hududlarda soliq salohiyatini oshirishga qaratilgan maxsus dasturlarni joriy etish, ijtimoiy–iqtisodiy tenglikni ta'minlash yo'lida muhim chora–tadbir hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022–yil 28–yanvardagi “2022–2026–yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida”gi PF–60–son Farmoni. // Lex.uz – <https://lex.uz/docs/5841063>
2. Davlat soliq qo'mitasi. “Soliq siyosati samaradorligi va soliq tushumlari tahlili” – Rasmiy hisobot. Toshkent, 2023.
3. Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi (CERR). “O'zbekiston viloyatlari kesimida soliq salohiyati tahlili”. Tahliliy byulleten, 2023–yil, 4–son.
4. Tanzi, Vito. (1992). Structural Factors and Tax Revenue in Developing Countries: A Decade of Evidence. IMF Working Paper No. 92/60.
5. Usmonov, A.S. (2022). “O'zbekiston viloyatlari bo'yicha soliq salohiyatini baholash: indikatorlar va tahliliy yondashuvlar”. // Iqtisodiyot va Innovatsion Texnologiyalar. №3, 2022.
6. Karimov, B.R. (2021). “Kichik biznes subyektlari uchun soddalashtirilgan soliq tizimi va uning hududiy ijtimoiy–iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni”. // Moliyaviy Fanlar Jurnali, №2, 2021.
7. OECD (2020). Revenue Statistics in Asia and the Pacific. OECD Publishing, Paris.
8. World Bank (2023). Uzbekistan Country Economic Update – Fiscal Reform and Regional Tax Equity. Washington, D.C.: World Bank Group.
9. Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi. “Hududiy iqtisodiy salohiyatni oshirish bo'yicha 2024–yilgi chora–tadbirlar rejası”. Nukus, 2024.
10. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi. “Viloyatlar kesimida investitsiyalar oqimi va soliq bazasi o'rtasidagi bog'liqlik”. Hisobot, 2023.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025-yil, may.

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
